

QORAQALPOG'ISTON SHAROITIDA AMARANT DORIVOR O'SIMLIGINI YETISHTIRISH TEXNOLOGIYASI

Baltabaev Mirzaaxmet Moyatdinovich

**Ekologiya mutaxassisligi 2-kurs magistranti, Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi va
agrotexnologiyalar instituti,**

Utambetov Duysen Usnatdinovich

**Qishloq xo'jaligi fanlari doktori, Ilmiy rahbar, Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi va
agrotexnologiyalar instituti**

Sultanova Zulfiya Sultanovna

**Qishloq xo'jaligi fanlari doktori, dotsent, Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi va
agrotexnologiyalar instituti**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.8374739>

Annotatsiya. Bu maqolada amarant dorivor o'simligi, Qoraqalpog'istonning quruq va issiq iqlimi uchun mos o'simlik sifatida ko'rsatiladi. Amarant o'simligi yillik o'simlik bo'lib, 1-2 metr balandlikda bo'ladi. Qoraqalpog'iston sharoitida amarant o'simligini yetishtirish uchun bir nechta texnologiyalar mavjud. Ular orasida suvli ekish, qayta ekish, kasalliklarga qarshi kurash va zararkunandalar bilan kurash kabilar shular orasiga kiradi. Bu texnologiyalar amarant o'simligini yuqori darajada quruqlik va zararkunandalar bilan kurashga qarshi kuchli qiladi va amarant o'simligining muvaffaqiyatli va sifatli yetishtirilishini ta'minlaydi.

Kalit so'zlar: Qoraqalpog'iston respublikasi, amarant o'simligi, texnologiyalar, qayta ekish, zararkunandalar.

Amarant dorivor o'simligi, yoki amarant o'simligi, Yevropa va Amerika qit'alarida qadimgi samarali o'simlik sifatida taniladi. Bu o'simlikni Qoraqalpog'iston sharoitida yetishtirish amaliyoti hozirda ko'rib chiqilmoqda. Amarant, Qoraqalpog'istonning quruq va issiq iqlimi uchun mos o'simlik sifatida taniladi [5, 430-433].

Amarant o'simligi, yillik o'simlik bo'lib, 1-2 metr balandlikda bo'ladi. Qoraqalpog'iston sharoitida amarant o'simligini yetishtirish uchun bir nechta texnologiyalar mavjud. Ular orasida suvli ekish, qayta ekish, kasalliklarga qarshi kurash va zararkunandalar bilan kurash kabilar kiradi.

Suvli ekish texnologiyasi, amaranta o'simligini suv bilan bog'lab, suvli eritish orqali ekishni o'z ichiga oladi. Bu texnologiya, yuqori darajada quruqlikning kuchayib ketgan joylarda amarant o'simligini yetishtirish uchun mos keladi [1].

Qayta ekish texnologiyasi esa, amarant o'simligini bir necha marta ekishni o'z ichiga oladi. Bu texnologiya, zararkunandalar va kasalliklarga qarshi kurash uchun qulay hisoblanadi. Qayta ekish orqali yetishtirilgan amarant o'simligi, quruqlik va zararkunandalar bilan kurashga o'zgaradi va yuqori darajada sog'liqni saqlab turadi.

Kasalliklarga qarshi kurash texnologiyasi esa, amaranta o'simligini kasalliklardan himoya qilish uchun mos hisoblanadi. Bu texnologiya, amarant o'simligini kimyoviy zararkunandalar bilan davolash orqali amalga oshiriladi [5, 229-231].

Zararkunandalar bilan kurash texnologiyasi esa, amarant o'simligini zararkunandalar bilan qarshi kurash uchun samarali hisoblanadi. Bu texnologiya, zararkunandalarga qarshi kurashish orqali amalga oshiriladi va amarant o'simligini zararkunandalar bilan qarshi kurashishga kuchli bo'ladi [2].

Qoraqalpog'iston sharoitida amarant dorivor o'simligini yetishtirish texnologiyalari, amarant o'simligini yuqori darajada quruqlik va zararkunandalar bilan qarshi kurashishga yordam beradi. Bu esa, amarant o'simligining muvaffaqiyatli va sifatli yetishtirilishini ta'minlaydi.

Rasm 1. Amarant dorivor o'simligi.

Ushbu amarant dorivor o'simligi avtorlar tomonidan Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar instituti tadqiqot markazida yuqorida keltirilgan texnologiyalardan foydalangan holda ekilgan.

Ko'rinib turganidek, ushbu texnologiyalarni qo'llash orqali Qoraqalpog'iston respublikasida dorivor amarant o'simligini yetishtirish samarali natijani ko'rsatdi.

Xulosa. Amarant o'simligi Qoraqalpog'istonning quruq va issiq iqlimi uchun mos o'simlik sifatida ekildi. Qoraqalpog'iston sharoitida amarant o'simligini yetishtirish uchun bir nechta texnologiyalar mavjud, ular orasida suvli ekish, qayta ekish, kasalliklarga qarshi kurash va zararkunandalar bilan kurash kabilar kiradi. Bu texnologiyalar amarant o'simligining yuqori darajada quruqlik va zararkunandalar bilan kurashga qarshi kuchli qildi va amarant o'simligining muvaffaqiyatli va sifatli yetishtirilishini ta'minladi. Amarant o'simligi Qoraqalpog'istonning iqtisodiy va ekologik xavfsizligiga ham muhim hissa qo'shadi va bu yerda uning yetishtirilishi va ishlab chiqarilishi katta e'tibor bilan qaratiladi. Shu sababli, amarant o'simligining Qoraqalpog'istonda yetishtirilishi va ishlab chiqarilishi davlat va jamiyat uchun muhim tomonlardan biri hisoblanadi.

References:

1. O'. Ahmedov va boshqalar. "Dorivor o'simliklar yetishtirish texnologiyasi va ekologiya". Tafakkur bostoni nashriyoti T. - 2017 y 45 bet.
2. Saidganiyeva Sh.T., Tufliyev N.X Amarant o'simligining biologik xususiyatlari va xalq xo'jaligidagi ahamiyati Agrar fani habarnomasi 1(85)2021 yil
3. Даулетбаева, Ш. К. Qoraqalpog'iston sharoitida Hippophae L. o'simligining kelib chiqishi va ekologik ahamiyati / Ш. К. Даулетбаева. — Текст : непосредственный // Молодой ученый. — 2020. — № 10 (300). — С. 229-231. — URL: <https://moluch.ru/archive/300/67869/> (дата обращения: 22.09.2023).

4. Baltabaev Mirzaakhmet Moyatdinovich, Utambetov Duysen. (2023). STUDY OF EMERGENCE OF BIOLOGICAL BALANCE ON PLANT DEVELOPMENT IN AMARANT CROPS. SCIENCE AND INNOVATION IN THE EDUCATION SYSTEM, 2(2), 16–18. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7602168>
5. Baltabaev Mirzaaxmet Moyatdinovich, Utambetov Duysen. (2022). AMARANT EKINLARIDA O'SIMLIKLARNING RIVOJLANISHIGA BIOLOGIK BALANSNING PAYDO BO'LISHINI O'RGANISH. EURASIAN JOURNAL OF ACADEMIC RESEARCH, 2(13), 430–433. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7445337>